

Модерни патриотизам.

Данашње развиће људског друштва налази се у фази национализма. Нације то су друштвене јединице, на које је подијељено, или у којима је окупиљено данашње културно људство. Протекло је много и много вијекова док је човјечанство допрло у ову фазу друштвеног развића. Ако би хтјели да те социолошке фазе поређамо хронолошким редом појела у националне јединице заувима свакако један много познији степен, коме су предходиле племенске, покрајинске и мјештанске фазе. То значи толико да је национализам производ вишег ступња развића, производ једне веће културе.

С тим напоредо иде и развиће оног фактора за самодржање како појединих индивидуа, тако и појединих друштвених јединица. Тај фактор за самодржање јесте **егоизам**.

Према горњим фазама друштвеног развића, прелазно је и егоизам из једне фазе у другу, тако да би могли говорити н. пр. о индивидуалном, породичном, племенском и националном егоизму. Строго узевши о правом егоизму могло би се говорити само код појединих индивидуа. Чим се тај егоизам проширује на више и на много особа претвара се постепено у алтруизам. Племенски егоизам н. пр. јесте уједно и једна и ако ограничена врста алтруизма. Национални егоизам још више. Или обрнуто алтруизам у оквиру једне нације јесте проширени егоизам. Егоизам и алтруизам јесу, графички представљено, двије скрајње тачке на једној линији. Оне не само да се посредно додирују, него и прелазе једна у другу.

Према том постепеном развићу друштва људског у нацију, развија се и индивидуални егоизам у све то шире егоизам, који тим обухватањем све то шире кругова губи постепено карактер примитивног егоизма т. ј. претвара се постепено у алтруизам.

Развитак егоизма, који је допрло у фазу друштвеног развића, коју зовемо нацијом, узима облик и име патри-

otizama. Patriotizam to je nacionalni egotizam, ali kako rekosmo, predstavlja već jednu podmaklu fazu egotizama, jer se rasprostire na mnogobrojne članove jedne nacije. Patriotizam je prema tomu jedan stepen altruizama.

I nacionalizam i sredstvo njegovo: patriotizam jesu plodovi kulture i to podmakle, visoke kulture. Tek u kulturnom narodu, odnosno u kulturnijem dijelu njegovu može biti razvijen u punoj mjeri nacionalizam i patriotizam. Kod nekulturnih slične pojave proizlaze iz drugih motiva.

Da su nacionalizam sa patriotizmom plodovi višje kulture pokazuje smjer i zahtjev njihov: da jedna nacija postigne jedinstvo i slobodu kao prve uslove za postignuće veličine i snage nacionalno-kulturne, da zadrži sve osobine, koje je karakterišu kao naciju i da sve te karakteristike i dobre osobine razvija i dovodi do savršenstva, da cijeli narod povede kulturnom progresu, kulturnom savršenstvu. Prema ovom nacionalni patriota znači težiti kulturnom idealu, što je u opće težnje i zadatak današnjeg društva i današnje kulture. Zato nacionalni patriotizam odgovara potpuno kulturnom схваћању и културним захтјевима, а нарочито патриотизам, какав се он данас у културној и у интелектуалној свијету разумије, патриотизам који смо назвали модерни патриотизам, о ком хоћемо овдје да говоримо.

Уређење данашњег људског друштва наваљује на појединца једну гомилу разних дужности и према самом себи и према разним друштвеним јединицама. Појам нације и друштвено уређење на принципу национализма намеће такође једну групу особитих дужности т. зв. националних дужности. Али социјално уређење иде и за тим да поједине индивидуе не осјете као терет све те дужности, него иде за тим, да чланови друштва сматрају те дужности као саставни дио свога социјалног живота, као нешто природно што сачињава тај живот. Исто тако и модерни патриотизам иде за тим да наци-

оналне дужности не осјете чланови нације као неки терет, него да им она буду садржина самога индивидуалног живота. Другим ријечима модерни патриотизам доводи у склад индивидуални интерес са националним дужностима, он иде за тим да начин живота појединца доведе у потпуну хармонију са добром и напретком нације.

Према томе шта треба да је сврха и садржина модерног национализма односно патриотизма?

Док формалистички и септиментални патриотизам може да одведе нацију на сраницу и у пропаст, модерни патриотизам води само јачању, величини и савршенству нације, јер се он оснива на модерним наукама и на здравом модерном схватању. Док формалистички патриота мисли да је учинио своју националну дужност ако на своју випску чашу стави националну тробојку или слику каквог националног хероја, модерни патриота сасвим другачије схваћа националне дужности, подвргавајући се свима овим захтјевима, које на њ стављају модерне науке као хигијена, социологија, економија, модерна етика и морална начела. У томе се и састоји тај склад између интереса и живота појединца и интереса и живота нације, што све оно што је добро и корисно за поједине чланове, добро је и корисно и за цијелу нацију. То учини, на том радити задатак је модерног патриотизма.

Економско јачање и подизање као један од најважнијих услова за културни напредак, такође је и постулат модерног патриотизма, јер економски јак и независан народ може *ceteris paribus* да свој национализам доведе до паражаја. Ни ондје, гдје би се очекивали егонистички momenti, не постоји емпијска супротност међу интересима националним и индивидуалним. Модерни патриотизам баш налаже међусобно потпомагање, заједнички рад, организовање на економском пољу, да се што више повећа благостање и национални изгатак и да сваки члан нације што боље економски стоји. Непатриотски је ко противно ради непатриота је ко противно ради, непатриота је ко

расне своје пмање, јер својим особним пропадањем штети и нијелу нацију. Штедљивост је један дио патриотизма.

Добро здравствено стање један је од најјачих захтјева модерног патриотизма, јер само у таком стању може једна нација да постигне своју снагу и величину. И ту су интереси појединца и нације идентични. Модерни патриотизам захтјева строг хигијенски живот појединца, бројно и квалитативно јачање њелвине. Непатриотски је у модерном смислу живити нехигијенски, одавати се страстима и уживању отрова, јер се тиме не само убија појединац, него се икоди и нацији. Као подлогу за бројно и квалитативно јачање нације захтјева модерни патриотизам идеалан породични живот, према захтјевима расне хигијене, јер је јака, добра, здрава и имућна породица најбољи ослонац нацији. Зар није велик патриотизам дати нацији лијеп број потомака здравих тјелесно, способних душевно, честитих морално, осигураних материјално. Ко ради у противном смислу не испуњава своје националне дужности.

Модерни патриотизам иде за тим, да нација постане збир не само тјелесно здравих, него и интелектуално изврених индивидуа. Он развија и усавишава етичке и моралне способности, гаји све врлине чојства, вителства, храбрости, чисти, карактерности и пожртвованости. Тежи да све, добре и ријетке способности развије и умножи, а неваљале и неподобне истријеби. Једном ријечи он тежи за савршенством индивидуе и нације.

Др. Урош Круљ.